

INTERNATIONELLA KVINNOFÖRBUNDET FÖR **FRED & FRIHET**

Publicerad 2022-04-13
Uppdaterad 2022-05-10

Kontakt: Lina Hjærtström, ansvarig för politiskt påverkansarbete på IKFF
Tel: +46 (0)73 – 687 19 82
E-post: lina.hjartstrom@ikff.se
<https://ikff.se>

Kontakta oss gärna för vidare diskussioner, underlag, möten eller evenemang kring vad ett svenskt Nato-medlemskap skulle få för konsekvenser för fred, säkerhet, klimat och jämställdhet.

Vill du fred, så förbered freden!

Så skrev IKFF på ett vykort redan år 1936, innan andra världskriget bröt ut. Vi har inte ändrat den hållningen sedan dess, utan konsekvent förespråkat fredliga lösningar framför militär upprustning. Just nu pågår en hätsk försvarspolitisk debatt i Sverige där fler och fler beslutsfattare, partier och opinionsbildare svänger till att förespråka ett svenskt Nato-medlemskap. Nato är en militärallians som bygger på principen om att förbereda kriget och Natos medlemmar deltar frekvent i krig.

Många känner sig osäkra, rädda och maktlösa inför det som sker i Ukraina just nu, men också inför den politiska situationen i Sverige där enorma politiska beslut hastas igenom i demokratiskt bristfälliga processer.

För att ge stöd åt de röster som tar ställning för fred och mot att Sverige ansluter sig till en militärallians med kärnvapen har vi tagit fram en samling med argument mot ett svenskt Nato-medlemskap. Den är framtagen som svar i den oerhört snabba debatten och politiska utvecklingen som pågår just nu och kan komma att uppdateras.

Olika röster hörs och tystas i krig, kris och säkerhetspolitik

I krig eller kris, när situationer är akuta, är det svårare att se långsiktigt och fatta genomtänkta beslut. Det kräver alltså extra mycket av varje människa att hålla huvudet kallt.

Militära lösningar presenteras som enkla lösningar. En 'ond' fiende bekämpas av en 'god' hjälte och därefter är problemet borta. I akuta situationer söker vi efter enkla lösningar och militären, och Nato, har länge arbetat på att presentera sig som en sådan.

Säkerhets- och försvarspolitik är en traditionellt mansdominerad sfär som premierar en viss typ av maskulinitet. Under krig och kris förstärks den normen. Kunskap och erfarenheter som speglar en viss typ av maskulinitet börjar efterfrågas.

Just nu syns militärer, före detta militärer, militärhistoriker, krigsvetenskapsforskare och liknande som frekventa gäster i nyhetsstudios och inslag. Det är personer som har specialiserad kunskap kring hur man för krig, inte hur man skapar fred. Det skapar en skevhet där vi fokuserar på kunskap om det krig som vi vill få slut på, istället för på kunskap om hur vi skapar den fred som ska ersätta kriget.

Det är viktigt att komma ihåg att också eftersöka information från dem som nu inte hörs: fredsforskare, medlare, fredsförhandlare, civilsamhället som arbetar med fredsbyggande, FN:s fredsbyggande organisationer, människor på flykt/erfarenhet av flykt, och fredsaktivister från tidigare krig, demokratiaktivister, organisationer som arbetar i Ukraina, Ryssland och övriga världen med att förebygga eskalering av våldet.

Under kris och krig och i situationer där det finns en hotbild krävs ofta lojalitet och sammanhållning inom en nation. De som ifrågasätter eller kritiserar beslut som tas i namn av att beskydda landet beskrivs som förrädare, som att de går främmande makts ärenden eller som illojala. Det är ett sätt att tysta det demokratiska samtalet, och att inte låta sig tystas av sådana anklagelser är att stå upp för demokratiska värderingar och praktiker.

Beslutsprocessen och opinionen

Vi måste förstå att det är ett jättestort och oåterkalleligt beslut, som bryter mot 70 år av en starkt förankrad alliansfrihet och har konsekvenser långt in i framtiden. Det är oacceptabelt att plötsligt påbörja en snabbprocess för att ändra hela den svenska säkerhetspolitiken efter sju veckors krig, och försöka slutföra den under krigets tolfte vecka. Det är en enormt lång tid för Ukraina att befinna sig i krig, och en desperat kort beslutsprocess för ett så stort beslut som ett Nato-medlemskap skulle innebära. Sverige är inte i krig, och vi har tid att tänka efter och fatta bättre beslut.

Opinionen kring ett svenskt Nato-medlemskap rör sig snabbt. Att stödet för Nato ökat direkt efter Rysslands invasion av Ukraina är inte förvånande, men det behöver inte säga något om människors inställning över en längre tid. Opinionen har hunnit vända och fler har blivit osäkra i takt med att fler perspektiv lyckats komma fram i media. Det går oavsett inte att dra slutsatser om en stabil förändring av opinionen under pågående krig i Ukraina och i det hätska medieklimatet som råder. De mätningar som görs nu visar en tillfällig bild som inte kan rasera den tydliga opinion mot ett Nato-medlemskap som har funnits i Sverige i decennier.

Opinionsmätningar och mediabilden är ofta förenklad. Ett Natomedlemskap behöver sättas i kontext för att det ska bli begripligt vad det innebär. I mätningarna presenteras inget alternativ till Nato. När Natomedlemskap presenteras som den enda åtgärd som går att vidta för att hantera den osäkra situation som världen befinner sig i, blir det lätt ett frestande alternativ jämfört med att inte göra något. Om mätningen hade frågat om människor är beredda att ta resurser från andra statliga verksamheter och lägga på vapen, eller om människor ville utöka militär verksamhet trots att de släpper ut enorma mängder koldioxid och driver på klimatförändringar, kunde svaren sett mycket annorlunda ut.

Vi kan inte fatta ett beslut med så stora konsekvenser utifrån en rädsla och reaktion på vad som just nu sker. Beslut måste fattas utifrån vad som är bäst för att uppnå det långsiktiga målet: fred. Vad som bygger fred – investeringar i människor och samhällen i stället för i våld och vapen – har inte förändrats för att Ryssland startar ett nytt krig.

Osäkerheten och rädslan som finns just nu används opportunistiskt av aktörer som även innan krigsutbrottet i Ukraina ville gå med i Nato. Det är ofta aktörer som pratar mycket om militär upprustning och lite om fred och mänsklig säkerhet. Nato har inte förhindrat kriget i Ukraina, krigen i Armenien, Georgien, Libyen, Afghanistan, Jemen, Syrien eller andra väpnade konflikter som människor har levt genom eller dött i de senaste åren. Tvärtom har Natoländer deltagit i flera av dem.

Argument mot ett Natomedlemskap

IKFF:s analys har inte förändrats. Vår ståndpunkt att Sverige inte ska gå med i Nato utgår ifrån att det helt enkelt inte bygger fred. Det krävs ett enormt förändringsarbete i Ryssland och andra krigförande stater för att skapa fred och säkerhet så att de inte längre utgör ett hot mot sin eller andras befolkning. Det arbetet gör vi bäst genom diplomati och stöd till det demokratiska civilsamhället, inte genom att hota med militärt våld.

Militärallianser bygger inte fred

Fred kan inte byggas med militära medel och krig. Fred skapas genom att förebygga att väpnade konflikter bryter ut, med avspänning och genom att bygga trygga och demokratiska samhällen fria från våld.

Att gå med i Nato presenteras som ett "enkelt" svar på en extremt komplex situation. Det finns inga enkla lösningar när det handlar om att skapa fred. Fredsbyggande och konfliktförebyggande tar tid och resurser och måste innefatta alla delar av ett samhälle. Resurser som läggs på Nato är resurser som inte kan läggas på att bygga hållbar fred.

Genom sin alliansfrihet har Sverige haft möjlighet att verka för fred, avspänning och bedriva en självständig utrikespolitik. Den friheten skulle vi förlora som Natomedlemmar, då vi istället skulle behöva kompromissa med de allt mindre demokratiska Polen och Ungern, auktoritära Turkiet, och kärnvapenstaterna USA, England och Frankrike.

Nato bygger på hotet om kärnvapen

Nato är en kärnvapenallians. Precis som under kalla kriget finns hela tiden ett hot om att eskalera en väpnad konflikt till att kärnvapen används. Att hota med kärnvapen är att hota att begå krigsbrott och massmord på civila.

Att gå med i Nato skulle innebära att Sverige går med i en kärnvapenallians, legitimerar Natos kärnvapenparaply och hotet om kärnvapenanvändning mot Sverige ökar därmed. Vidare innebär det att svenska soldater deltar i Natoövningar där kärnvapen ingår och förberedas för att delta i att utplåna hela städer, som skedde i Hiroshima och Nagasaki.

Kärnvapen är ett hinder för fredlig konfliktlösning. Genom hotet från kärnvapen kan åtgärder blockeras och förhindras om de inte är i linje med en kärnvapenstats nationella intressen.

Om Sverige gick med i Nato skulle vi riskera att få kärnvapen på svensk mark, i hamnar och luftrum. Det är regeringens som fattar beslut om ifall kärnvapen ska tillåtas föras in i Sverige. Utan ett tydligt

förbud mot kärnvapen i Sverige har vi inga garantier för att denna eller kommande regeringar inte skulle fatta ett sådant beslut i framtiden. Det skulle dels utsätta Sveriges befolkning och natur för risken för en olycka, och göra Sverige till ett militärstrategiskt mål i en konflikt där Nato var iblandad. Genom att stå utanför Nato och hålla fast vid att inga kärnvapen är tillåtna på svenskt territorium undviker vi att göra Sverige till en militär måltavla.

Nato förhindrar självbestämmande över utrikes- och säkerhetspolitiken

Nato är en mellanstatlig organisation utan demokratiskt inflytande eller ansvarsutkrävande. Säkerhets- och försvarspolitik omgärdas av mycket sekretess och det är svårt att få tillgång till information om vad Nato gör och konsekvenser av Natos agerande, liksom om beslutsprocesser. Ett medlemskap i Nato skulle innebära mindre demokratiskt inflytande för folket över Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik och försvåra för Sverige att hålla sig utanför en väpnad konflikt, agera medlare eller verka för fredsförhandlingar.

Natostaterna var hårt hållna av "allianspiskan" under förhandlingarna om ett kärnvapenförbud i FN. Centerpartiets historiskt starka röst för kärnvapenedrustning, tystnade efter deras beslut om att arbeta för ett svenskt Natomedlemskap år 2015.

Det finns ingen transparens i Nato. Det är svårt och ofta omöjligt för civilsamhället, eller till och med parlamentariker i medlemsländerna, att få tillgång till information om beslut som fattas där. Om Sverige var medlem i Nato skulle vi inte få tillgång till information om vilka beslut som fattas som berör Sveriges säkerhet, hur de besluten fattades, på vilket underlag eller vilka som fattade dem.

Jämställdhet, krig och fred

Militären är en mansdominerad institution. Ju mer beslutsfattande och makt som överläts åt militären, desto mindre inflytande har kvinnor och andra grupper som är underrepresenterade där över Sveriges säkerhetspolitik.

Militärbaser och andra platser där militärer samlas eller stationeras utgör direkta hot mot säkerheten för kvinnor och transpersoner, eftersom prostitution och annan exploatering ökar omkring militärbaser. Sexuella övergrepp och annat genusbaserat våld är vanligt inom militären.

Kvinnor är överrepresenterade i den offentliga sektorn. När resurser omfördelas från offentlig sektor till militären drabbar det dem som arbetar där. När den offentliga sektorn är otillräcklig och saknar resurser att ta hand om människor i samhället är det kvinnor som bär det mesta obetalda omsorgsarbetet. Det går ut över kvinnors hälsa, ekonomi och möjlighet att engagera sig politiskt.

Upprustning går direkt ut över jämställdheten genom att flytta beslutsfattande och makt till mansdominerade sfärer och försvåra många kvinnors livssituation. Jämställdhet är en av de viktigaste konfliktförebyggande åtgärderna som finns. Att minska jämställdheten till förmån för upprustning ökar vår sårbarhet för väpnade konflikter.

Militären får de resurser som människor saknar

Nato kräver att Sveriges försvarsutgifter ska uppgå till 2 procent av BNP. Det handlar om att gå från cirka 70 miljarder per år till cirka 110 miljarder per år. Det är enorma summor och ska tas av statliga medel. Det kommer behöva tas antingen genom ökade skatteintäkter eller från andra delar av budgeten, alltså från annan verksamhet som exempelvis skola, vård, omsorg, infrastruktur, bistånd och klimatomställning.

Att lägga enorma resurser på militär upprustning är bara logiskt utifrån ett perspektiv där säkerhet handlar om nationell säkerhet, säkerhet för ett lands gränser mot en yttre fiende. Utifrån det vi ser ske i Ukraina är det lätt att råka tro att det är det största säkerhetshotet som Sverige står inför också. Om vi lyfter blicken blir bilden en annan.

Människors säkerhet hotas av krisen inom vården, inte minst förlossningsvården. Människors säkerhet hotas av vapenspridningen och skjutningarna som pågår i Sverige, där socialtjänst, skola och föreningsliv skriker efter resurser för att kunna förebygga våldet. Människors framtid hotas av klimatförändringarna, och världens stater har konsekvent misslyckats med att ge tillräckliga resurser för att motverka effekterna av den globala uppvärmningen. Varför saknas pengar till att ta hand om våra liv och framtid, om det finns 40 miljarder kronor om året till militär upprustning och Nato?

Militär upprustning driver på klimatförändringarna

Snabba, djupgående och omedelbara minskningar av utsläpp av växthusgasen krävs i alla sektorer, enligt IPCC:s (FN:s klimatpanel) senaste rapport. Militären är oerhört energikrävande och koldioxidtung, och har stor påverkan på miljön. Att öka militära aktiviteter innebär att vi aktivt och medvetet förstör klimatet.

I dagsläget är Försvarsmakten undantagen krav på redovisning av sina klimatavtryck vilket innebär att vi inte vet exakt hur mycket vi släpper ut, bara att det är över nivån för att klara av att hålla oss under de 1,5 grader i temperaturökning som krävs för att undvika en fullskalig klimatkatastrof.

Klimatförändringarna leder till livsmedelsosäkerhet, att människor behöver flytta och fly, extremväder och svält. Det i sin tur ökar risken för konflikter och väpnade konflikter. Klimatförändringarna är ett säkerhetshot direkt för människor och ett hot mot internationell fred och säkerhet. Militär upprustning skapar framtida osäkerhet och ökar risken för framtida väpnade konflikter.

Ryssland som ett hot

Ryssland leds av en auktoritär regim, som är ett hot mot den ryska befolkningen likväl som mot befolkningarna i omkringliggande länder. För att förändra detta så att Ryssland inte längre utgör ett hot, behöver vi investera i att förändra det ryska samhället i demokratisk och fredlig riktning. Det kan inte Nato göra.

Det svenska stödet till det ryska civilsamhället har halverats sedan mitten av 00-talet, alltså under samma period som Putin har ökat sin makt och styrt Ryssland i en alltmer auktoritär riktning som nu utmynnat i en invasion av Ukraina. Demokrati och mänskliga rättigheter kan inte byggas med militära medel, och att minska stödet till civilsamhälle och andra aktörer som verkar för fred och demokrati

gör att Putin kan fortsätta agera på samma sätt. Det är tydligt att Putin ser civilsamhället som ett hot. Det visar den kraft för förändring som det kan ha.

Vi ser fortsatt inget direkt militärt hot mot Sverige. Sverige kan genom fokus på utrikespolitik, diplomati, medling och samarbete agera för att Sverige även i framtiden inte ska stå inför militära hot. Att gå med i Nato riskerar att göra Sverige till en militär måltavla i konflikter där andra Nato-länder är involverade och öka risken att Sverige hotas militärt.